

ליקוטים נפלאים פרשת כי תשא

"זה יתנו" (ל, יג)

"הראה לו הקב"ה כמין מטבע של אש ואמר לו זה יתנו" (רש"י). ללמדנו, שצדקה כמוה כאש. כמה שתיקח ממנה, אין הדבר גורע ממנה כהוא זה. אין מחסרים אותה. כך גם הנותן צדקה, אינו מחסר מממונו כלום, כיון שהקב"ה ממלא את חסרונו בכפל כפליים.

"מחצית השקל" (ל, יג)

הנה מה שאנו אומרים בשחרית בש"ק "טובים מאורות" שברא אלוקינו, הראש והסוף של תיבת 'מאורות' זה 'מת' ותיבת 'אור' מפסיק ביניהם כי הצדיק שנקרא אור כמ"ש אור זרוע לצדיק יש בכוחו להפריד בין האותיות 'מת' ולהפוך הכל לטובה, והנה גם בתיבת 'מחצית' התיבה 'חצי' מפריד בין האותיות 'מת' כי המחצית השקל היה לכפרת בני ישראל להציל ממות לחיים, ובזמן הזה שאין לנו המצוה הזאת יש תקנה ליתן צדקה יותר מכפי יכולתו, וזהו וחצו את כספו וגם את המת יחצו, דאם נותן גם כשיש לו רק חצי כספו אז יזכה שגם את המת מתיבת 'מאורות' ומתיבת 'מחצית' יחצו ויזכה להציל ממות נפשו ולחיים ארוכים יכנס. (תפארת שלמה)

"העשיר לא ירבה" (ל, טו)

הטעמים על המילים העשיר לא ירבה הם 'מונח רביעי' לרמז על מה שכתוב בגמרא המבזבז לצדקה אל יבזבז יותר מחומש (כתובות נ). כלומר שישאר בידו 4/5 וזה מרומז בטעמים 'מונח רביעי' שישאיר בידו ארבע חלקים, ולמה הוצרך להזהיר על זה ? כי יש שנותנים לשם פרסום שיתנו לו כבוד גדול ולכן הזהירה התורה ע"ז כי יחסר ה"לשם שמים". (הגר"א)

"העשיר לא ירבה והדל לא ימעט" (ל, טו)

אמרו ב'פולין' בדרך צחות: כשבאים לעשיר שיש לו דירה בת עשרה חדרים, ואומרים לו: הקב"ה רוצה שיתנו מקום לדור... אומר העשיר: אני מאוד מצטער, אך חדר אחד אני צריך לסלון, חדר אחד לפסנתר, וכן הלאה, ואין לי חדר מיותר... אבל כשבאים לעני שיש לו דירה בת חדר אחד, אומר תיכף ומיד: נחלק את החדר לשנים, וניתן מקום לה'... לכך אמר הכתוב: "העשיר לא ירבה", בל ירבו ויתרבו אנשים הנוהגים כעשירים ההם, "והדל לא ימעט" ולא ימעטו אנשים שיש להם לב טוב כליבם של העניים...

(שיח הפרשה)

"העשיר לא ירבה והדל לא ימעט" (ל, טו)

התורה חייבה את כולם לתרום באופן שווה, ללא הבדל מעמדו של התורם, כי מטרת המפקד הייתה לאחד את העם. לו חויבו לתת כל אחד עפ"י מעמדו ועושרו, הדבר היה גורם לשנאה ולפירוד, וכל אחד היה מחפש כמה תרם חברו, העשיר ממנו, על-מנת שהוא יצטרך לתרום פחות. (עפ"י הרב משה חפץ)

"העשיר לא ירבה והדל לא ימעט" (ל, טו)

פירוש העשיר שירבה בחינת "לא", שלא יהיה בעיניו כלל כדי שלא יבא לידי התנשאות, והדל לא ימעט, שימעט בחינת "לא" כדי שלא יבוא לידי שפלות יותר מדי, רק יראה לתקן מעשיו וידע שעדיין יוכל לבוא לבחינת עשיר בתורה ובמצוות. (צמח צדיק)

"ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את

השבת לדורותם ברית עולם" (לא, טז)

וצריך להבין את אריכות כפל הלשון "ושמרו בני" את השבת - לעשות את השבת", ואפשר להסביר את כוונת הפסוק, אילו היו האבות יראים וחרדים מאוד בכל מיני עניינים שלא יבואו ח"ו לחילול השבת, וכבר מיום ראשון בשבת היו חושבים מחשבות שונות על כל מעשיהם בכל השבוע, ומתכננים צעדיהם בכל יום ויום מימות החול, בכדי שלא יישלשו חלילה בשבת הבאה בחילול שבת מאומה, ובראות הבנים את גודל חרדת אביהם על השבת, ממילא יתגדל גם בעיניהם מאוד גודל ערך ויקרת השבת, ועי"ז גם הם משמרים אותה כהוגן, והנה שמירה פירושו וכוונתו שימור וזהירות, וזהי הכוונה "ושמרו" בני ישראל את השבת מאוד, כדי שיעשה השבת על ידי זה "לדורותם" אחריהם לברית עולם, ופירוש הדברים מה שאמר ושמרו היינו ע"י שמירה מעולה וזהירות בני" את השבת, עי"ז לעשות את השבת "לדורותם" יקיימו את השבת גם לדורות. (מרחם השיר מעון ז"ע)

"ושמרו בני ישראל את השבת" (לא, טז)

איננו יודע מה רוצים בני אדם, בימות החול עושה כל אחד מה שלבו חפץ, וכשבא שבת קודש הריהו מתעטף בקפוטה של משי, מתהדר באבנט שחור ועוטה את השטריימל, וכבר הנהו מחותן עם 'לכה דודי', ואני אומר כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת. (הרה"ק ר' מנדל מקוצק ז"ע)

"וביום השביעי שבת וינפש" (לא, יז)

ובגמרא: אמר רבי שמעון בן לקיש נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם ערב שבת ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו שנאמר שבת וינפש "כיון ששבת ווי אבדה נפש". וקשה לכאורה דבמוצאי שבת מסתלקת הנשמה ואז צריך להתאנח ומדוע מיד בכניסת השבת מתמרמרים ווי אבדה נפש. אלא הפירוש הוא שבכניסת שבת קודש מתעוררים באדם הרהורי תשובה ויראת שמים ומתאונן על ימות החול שעברו בביטול תורה ועבודה, צועק במרירות אוי ואבוי הרי אבדה נפש. (עמוד האמת)

"ביני ובין בני ישראל אתה היא לעולם" (לא, יז)

שבת היא האות של אדם מישראל. כשם ששלט התלוי על פתח הבית מעיד על האיש הדר בו, כך גם השבת מעידה על

ליקוטים נפלאים פרשת כי תשא

הקב"ה למשה רבינו, כי עשו בני ישראל את העגל, אף על פי כן לא שבר משה רבינו מיד את הלוחות, אלא רק להלן בפסוק (לב-יט) 'ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחולת ויחר אף משה וישלך מידין את הלוחות וישבר אותם תחת ההר'. ומבואר שלא שיבר את הלוחות, אלא עד שראה בעיניו את העגל ואת המחולות.
(עובדות והנהגות לבית בריסק חלק ג' עמוד פד)

"וישמע יהושע את קול העם ברעה" (לב, יז)

כד מיבבין בחדוא קדם עיגלא (תרגום יונתן בן עוזיאל). תמה רבי זלמן סורוצקין: אם הריענו וחוללו בשמחה לפני העגל, יבבה זו מה טיבה ומקומה כאן? הוא מקשה והוא מתרץ: אומרים משמו של רבי ירוחם ליבוביץ' המשגיח הרוחני של ישיבת מיר: בן ישיבה אם גם יעזוב את הישיבה, יתרחק ממנה, ואפילו יקדיח תבשילו חלילה- טעם עבירה כבר ניטל הימנו, הוא לא ישבע נחת בשום פנים מתענוגי עולם הזה... כי מכיון שלמד תורה ועמד על חומר העבירות, כליותיו ייסרוהו ומצפונו לא יתן לו מנוח. אף כאן: כיון ששמעו ישראל דברי אלקים חיים במעמד הר סיני, וקבלו עליהם עול תורה ומצוות, לא הייתה שמחתם שלמה כשהיו מרקדין לפני העגל, ולא הייתה להם הנאה מן החטא, לפיכך שמחתם בעגל מהולה ביבבה...

"ואם אין מחני נא מספרך..." (לב, לב)

שלא יאמרו עלי, שלא הייתי כדאי לבקש עליהם רחמים (רש"י) ולכאורה קצת צריך ביאור וכי מה איכפת ליה למשה רבינו - העניו מכל האדם שמא יאמרו שלא היה ראוי וכדאי לבקש עליו רחמים, ועוד, הלא לפי ענוותנותו ושפלותו בעיני עצמו היה לו אכן לחשוב שמצד הדין אינו כדאי שיבקש עליהם רחמים. ומבאר ה'בית אהרן' (ליקוטים קמד: ד"ה ואם אין) שאדרבה לגודל ענוותנותו טען משה רבינו ואם אין - שלא תתקבל תפילתי, חוששני שמא יאמרו הבריות שמה שלא קיבל ה' תפילתי היה מאחר שאין הקב"ה שומע לתפילת הפושע והחוטא, והרי אין זה נכון כלל, כי אתה שומע תפילת כל פה - יהיה מי שיהיה, על כן דרש בהתעצמות שישמע ה' לצעקתו, ואם אין וכו'.

"ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא" (לב, לב)

אמר משה רבנו: בין אם רוצה אתה למחול להם ובין אם אינך רוצה למחול להם, הנני מבקשך "מחני נא". אם רוצה אתה למחול להם, אלא שצריכים הם כפרה, אהיה נא אפוא אני כפרת עוונם (כפי שאמר קודם "אכפרה בעד חטאתכם") ואם אינך רוצה למחול להם, למה לי איפוא חיים? ממה נפשך "מחני נא". (כלי יקר בפסוק לא)

היהודי היכן הוא דר. חנות הנעולה בשבת נושאת עליה שלט יהודי. אבל אם חלילה פתוחה היא בשבת, מעיד השלט על ההיפך. (חפץ חיים)

"ויקה את העגל אשר עשו וגו' וישק את בני ישראל" (לב, ב)

כיון ששבר משה את הלוחות, מיד רץ אוקינוס ממקומו ועלה להציף את העולם. מה עשה משה? "ויקה את העגל אשר עשו וישרוף באש ויטחן עד אשר דק ויזר על פני המים", קם משה על מי אוקינוס ואמר להם מים מים מה אתם מבקשים? אמרו לו אין העולם מתקיים אלא על התורה הכתובה על הלוחות, וישראל בגדו בתורה ועשו להם עגל זהב, ואנו מבקשים לשטוף את העולם. אמר להם משה הריני מוסר לכם את אלה שעבדו לעגל, כלום לא דייכם כל אותם האלפים שנופלים מהם? ועדיין לא שכחו מימי אוקינוס. עד שנטל משה מים ממימיו וישק את בני ישראל, ונח זעפו של אוקינוס וחזר ונשתקע במקומו.
(בעל הסולם משפטים שסא-שסב)

"חג לד' מחר" (לב, ה)

שאל האר"י הקדוש, כיצד ייתכן שמפיו של אהרן הכהן יצא דבר כזה, אולם העגל נעשה בי"ז בתמוז, ובו ביום נשתברו הלוחות ונעשה יום אבל. אבל לעתיד לבוא ייפך לששון ולשמחה ולמועדים טובים וזה הכוונה "חג לד' מחר" כי יש מחר שהוא לאחר זמן. (תורת האר"י הק')

"לך רד כי שחת עמך" (לב, ז)

רש"י מביא דרשת חז"ל 'רד מגדולתך' כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל, עכשיו שחטאו רד אתה מגדולתך. יש בתורה "ד" גדולה בשמע ישראל וכו' ה' אח'ד' וכן יש "ר" גדולה לא תשתחוהו לאל אח'ר' ולמה האות ד' ור' גדולים שלא יחליפו ח"ו לקרוא ה' אחר או לא תשתחוהו לאל אחד ח"ו, אבל כאן בחטא העגל שהחליפו והשתחוו לעגל וכפרו בה' א"כ לא עזר להם כלום במה שנכתב ד' ור' גדולה ואפשר לכתוב רגיל, וזה הרמז ר"ד מגדולתך, הד' והר' אפשר להוריד מגדולתם. (הגר"א)

"לך רד כי שחת עמך... וירא את העגל... וישלך מידין... וישבר אותם" (לב, ז - לב, יט)

מזן הגר"י סולביצ'יק זצ"ל היה נוהג תמיד לעיין בפנים הגמרא או הרמב"ם, ולא היה סומך על זכרונו, או מה שהיו אומרים האנשים, והיה נוהג תמיד לומר כי בתורה לא שייך מושג של 'נאמנות'. והביא ראיה לדבר מהא דכתיב 'לך רד כי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים. סרו מהר מן הדרך אשר צויתם עשו להם עגל ומסכה וישתחוו לו ויזבחו לו ויאמרו אלה אלוהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים'. והנה על אף שאמר